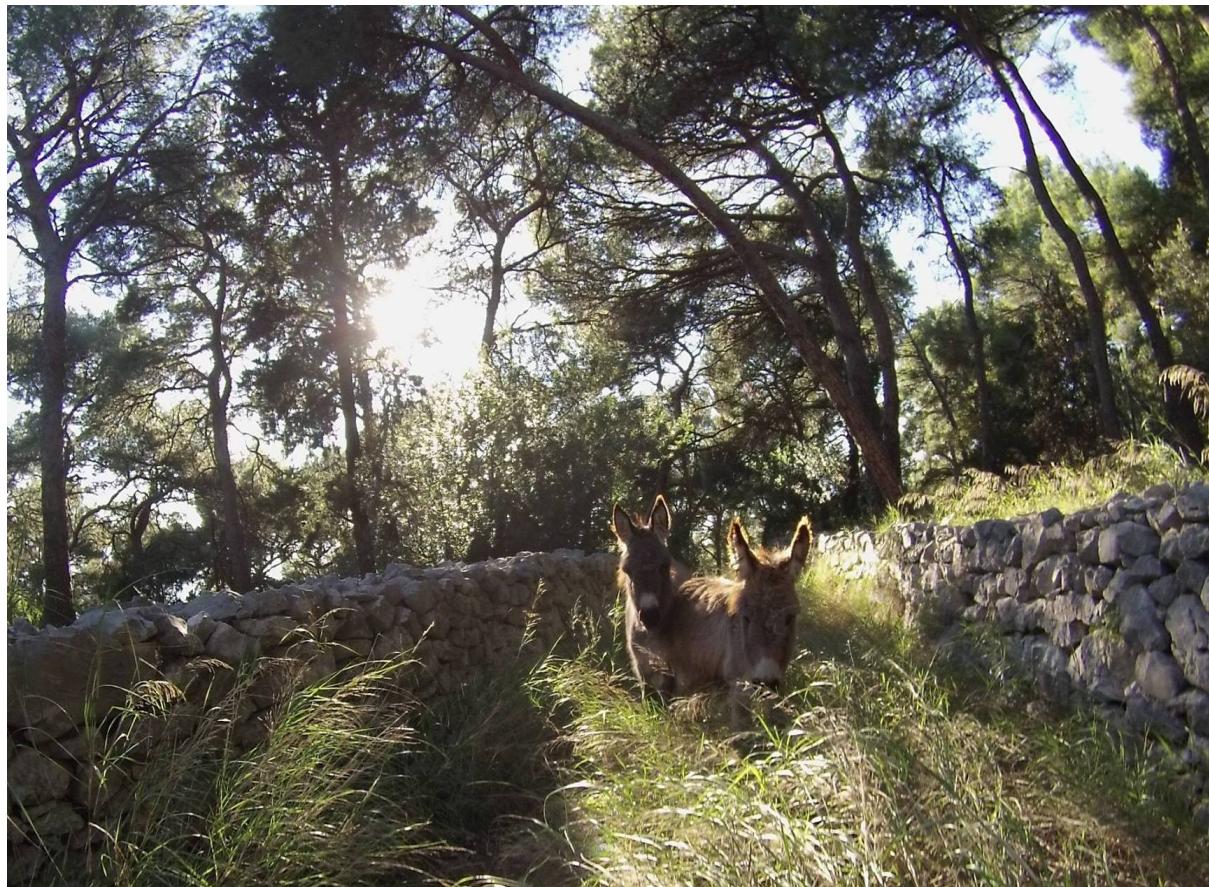

Prijedlog namjene i uređenja prostora zoološkog vrta na Marjanu

Preoblikovanje postojećeg prostora ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja

Split, siječanj 2016. godine

SADRŽAJ

UVOD	3
MISIJA	3
VIZIJA	4
OPIS PRIJEDLOGA	5
1. Osnivanje Radne skupina za izradu projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja.....	5
2. Odabir vrsta autohtonih pasmina domaćih životinja.....	5
3. Preoblikovanje i uređenje prostora ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja.....	6
3.1. Nastambe za životinje izrađene tradicijskim načinom gradnje i suhozidi	
3.2. Obnova secesijskih zgrada sukladno predloženoj namjeni i Konzervatorskom elaboratu	
4. Partnerstvo.....	8
4.1. Suradnje sa partnerima/udrugama u svrhu socijalnog uključivanja	
5. Prometna povezanost	9
5.1 Prometno povezivanje prostora Tematskog parka dalmatinskih životinja s gradom	
HODOGRAM PROCESA	10

UVOD

Pozdravljamo inicijativu Grada Splita da se projekt obnove postojeće infrastrukture današnjeg Zoološkog vrta (dalje u tekstu: ZOO vrt) koji se sastoji od dvije secesijske zgrade provede kroz Operativni program "Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.", Prioritetne osi 6. "Zaštita okoliša i održivost resursa", Investicijskog prioriteta 6c "Očuvanje, zaštita, promicanje i razvoj prirodne i kulturne baštine", Specifičnog cilja 6c1 "Povećanje zapošljavanja i turističkih izdataka kroz unapređenje kulturne baštine" kojoj je osnovna svrha "osigurati obnovu kulturne baštine i unapređenje upravljanja kulturnom baštinom s ciljem doprinosa održivom razvoju na lokalnoj / regionalnoj razini, primarno putem razvoja turističkih usluga."

Neformalna inicijativa Koordinacije udruga Splitski tovari ovim putem izjašnjava se da želi sudjelovati u konstruktivnim prijedlozima s ciljem kvalitetne pripreme i provedbe projekta na navedeni EU fond za infrastrukturnu obnovu i potaknuti Vas na razmišljanje o sadržaju projekta kako bi prijava i studija izvodljivosti bili na zadovoljavajućoj razini.

Udruge, pa tako i one iz Koordinacije udruga Splitski tovari, u rujnu 2016. imat će priliku koristiti ESI fondove iz Operativnog programa "Učinkoviti ljudski potencijali" i to baš koristeći ESF fond - "Europski socijalni fond" kojima je svrha jačanje zapošljivosti i ljudskih potencijala, unapređenje vještina za lakšu integraciju na tržište rada, smanjenje socijalne isključenosti te poboljšanje učinkovitosti javne uprave. Smatramo da će korištenje ovih fondova uvelike pomoći da se buduća infrastruktura ZOO vrta dodatno obogati sadržajima onih vrijednosti koje su značajne za mediteransku prirodnu i kulturnu baštinu kroz projekte koji uključuju socijalno uključivanje i dobro upravljanje.

Budući da se unutar ESI fondova navodi dokumentacija koju ju potrebno imati za prijavu na ESI fondove u nastavku Vam opisujemo prijedlog Koordinacije udruga Splitski tovari s navođenjem potrebnih relevantnih dokumenata koji su neophodni za pripremu projekta.

Uvjet za pristupanje EU fondovima za obnovu prirodne i kulturne baštine upravo je upis postojeće infrastrukture u Registar kulturnih dobara RH te je velika prednost što je postojeća infrastruktura, kao i cjelokupno područje zoološkog vrta već upisano u predmetni Registar.

MISIJA

ZOO vrt na Marjanu postoji još od 5. travnja 1926. godine kada je bio otvoren za javnost. ZOO vrt je smješten u sklopu dviju secesijskih zgrada, koje je obje izgradilo Društvo Marjan. Zgrada tzv. malog restorana izgrađena je 1909. godine, dok je 1913. godine izgrađena zgrada velikog restorana koja je 1926. preuređena za potrebe Prirodoslovnog muzeja. Tadašnji ZOO vrt sačinjavao je ornitološki park s primjercima domaćih i egzotičnih životinja i kao takav postojao je punih 90 godina.

Upravo zbog činjenice da već duže vrijeme takav ZOO vrt ne zadovoljava postojeće pravne standarde, neophodno je, ako želimo nastavak njegove edukativne i znanstvene namjene, prilagoditi njegovo daljnje postojanje aktualnim zakonskim odredbama, prije svega **Zakonu o zaštiti prirode** i **Zakonu o zaštiti životinja**. Pri tome valja imati na umu da se područje ZOO vrta nalazi unutar zaštićenog dijela prirode, Park šume Marjan, područja u kojem je, temeljem **Zakona o zaštiti prirode** moguće držati isključivo *autohtone pasmine domaćih životinja* kojima je područje Marjana prirodno podneblje.

Na Javni poziv Grada Splita iskazujemo ovaj prijedlog uređenja i namjene pod nazivom "**Tematski park dalmatinskih domaćih životinja**" (dalje u tekstu: Tematski park) kako bi u

konačnici dodatno obogatio infrastrukturu obnovljenih secesijskih zgrada upisanih u Registar kulturnih dobara pod "Secesijske zgrade u sklopu Zoološkoga vrta na Marjanu, Kolombatovićevo šetalište 2" s opisom kako slijedi:

"Sklop secesijskih građevina unutar Park šume Marjan, u sklopu Zoološkog vrta, te u ne srednjoj blizini zgrade Meteorološke stanice, obuhvaća zgradu tzv. Malog restorana iz 1909. i zgradu Velikog restorana iz 1913. koja je 1926. godine preuređena u Prirodoslovni muzej. Objekti projektirao je splitski graditelj i planer Petar Senjanović. Obuhvat zaštite odnosi se i na parcelu istočno od zgrade Prirodoslovnog muzeja, na kojoj je 1928. godine bila izgrađena zgrada akvarija, porušena 1995.-1996. godine. Zgradu akvarija - mali ostakljeni paviljon koji je respektirao postojeću arhitekturu, te uređenje okolnog platoa projektirao je Josip Kodl. Skladne i funkcionalno riješene secesijske građevine pripadaju ranim Senjanovićevim splitskim projektima. Imaju sve odlike secesijskoga sloga i to bez primjese neostilova: prekid s tradicijom, odsustvo kamena kao građevnog materijala, polikromija i dekorativnost, te su kao takve značajne u pregledu splitske secesijske arhitekture."

VIZIJA

Unutar obnovljene infrastrukture, predlažemo nastavak duge tradicije organiziranog držanja životinja na Marjanu, ponajprije u edukativne i znanstvene svrhe i ujedno prostor Tematskog parka učiniti privlačnim za posjetitelje, jedinstven po svome sadržaju i izgledu. Po našoj zamisli budući Tematski park na Marjanu, prikazao bi autentičnu splitsku i dalmatinsku priču o suživotu ljudi i životinja na ovim prostorima. Zaštićene zgrade obnovljene u izvornim gabaritima, po principima suvremenog i naprednog korištenja prostora bile bi korištene u edukativne, kulturne i znanstvene svrhe u funkciji Tematskog parka, uz mogućnost proširenja aktivnosti i na prostor Botaničkog vrta. To je prostor u kojem bi se podizala svijest o važnosti bioraznolikosti, održivog razvoja i lokalne tradicije, te bi s Botaničkim vrtom činio jednu prirodoslovnu i kulturno - baštinsku cjelinu Park šume Marjan.

Držimo da bi Tematski park bio vrlo atraktivna destinacija, te bi uz pažljivo osmišljavanje postao prepoznatljivi brend – turistička atrakcija, podjednako privlačan domaćim i stranim posjetiteljima. Brojni su pozitivni primjeri grčkih i talijanskih turističkih središta koja su se brendirala upravo promocijom i zaštitom autohtonih domaćih vrsta životinja (najpoznatiji je primjer talijanski otok i turističko središte Asinara).

OPIS PRIJEDLOGA

1. Osnivanje Radne skupine za izradu projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja

Kako bi zajedničkim snagama ostvarili Viziju Tematskog parka na Marjanu, koji bi ispričao autentičnu splitsku i dalmatinsku priču o suživotu ljudi i životinja na ovim prostorima i gdje bi se podizala svijest o važnosti Park šume Marjan i njegove bioraznolikosti, održivog razvoja i lokalne tradicije, predlažemo osnivanje Radne skupine za izradu projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja.

Radnu skupinu za izradu projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park sačinjavali bi predstavnici zaposlenika ZOO vrta, biolozi, veterinari, krajobrazni arhitekti, arhitekti, građevinari, predstavnici Koordinacije udruga Splitski tovari, kao i predstavnici ostalih zainteresiranih udruga, predstavnici zainteresirane javnosti, pravne ili fizičke osobe s iskustvom u radu na projektima financiranim iz fondova EU i predstavnici grada Splita i nadležnih ustanova.

Glavni cilj radne skupine bio bi izrada projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja s adekvatnim edukativnim, znanstvenim i kulturnim sadržajima privlačnim za domaće i strane posjetitelje te priprema dokumentacije potrebne za apliciranje predloženog projekta na EU fondove za obnovu prirodne i kulturne baštine, kao i Europskom socijalnom fondu.

Tijekom cijelokupnog procesa potrebno je omogućiti transparentan način rada, kako bi javnost bila informirana o svakoj pojedinoj aktivnosti.

2. Odabir vrsta autohtonih pasmina domaćih životinja

Jedna od najvažnijih faza provođenja projekta jest odabir vrsta autohtonih pasmina domaćih životinja koje bi sukladno Zakonu o zaštiti prirode mogле obitavati u budućem Tematskom parku dalmatinskih domaćih životinja. Najznačajniju ulogu u odabiru vrsta moraju imati biolozi i veteranari, ali i trenutni zaposlenici ZOO vrta. Ovisno o odabiru životinja izvršila bi se prilagodba i hortikulturno uređenje cijelokupnog prostora nekadašnjeg ZOO vrta.

Mišljenja smo da bi odabir trebao ponajprije pasti na životinje koje su bile dio života stanovnika Varoša i Splita, one životinje s kojima je težak dijelio svoje dvorište, kalu, životinje koje su mu pomagale u prehranjivanju i radovima u polju. Upravo te životinje danas odumiru pa nam je stoga dužnost očuvati upravo autohtone vrste i na taj način sačuvati dio povijesti ovog grada. Ne zaboravimo da je gotovo svaka splitska, varoška familija živjela u suživotu sa životnjama, gdje je magarac imao posebnu ulogu za svakog težaka. Njima su prilagođavane čak i pojedine ulice, poput Senjske, kojima su se kretali do svojih polja i natrag. Posebno ističemo magarca koji je na leđima prenio svaki kamen, bačve vina, košare grožđa, smokava i maslina i kući vraćao umornog težaka. Pri tome nikako ne smijemo zaboraviti domaće koze, ovce, kokoši i sl. Budući se radi o domaćim životnjama potrebno je stvoriti mogućnost interakcije između životinja i posjetitelja, što stvara jedan topliji i za djecu vrlo važan prirodni kontakt sa životnjama.

3. Preoblikovanje i uređenje prostora ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja

3.1. Nastambe za životinje izrađene tradicijskim načinom gradnje i suhozidi

Pri uređenju Tematskog parka osobitu pažnju bi trebalo posvetiti osmišljavanju nastambi koje sugeriraju stanište i oponašaju prirodu.

Potrebno je pažljivo birati mjesta za pojedine vrste, u čemu najznačajniju ulogu moraju imati biolozi i veterinari, ali i trenutni zaposlenici ZOO vrta koji su upoznati s navikama pojedinih životinja, mjestima zadržavanja, osunčanim i zaklonjenim mjestima i sl. Na prostoru ZOO vrta već postoji nekoliko nastambi izrađenih tradicijskim načinom gradnje.

Zalažemo se za gradnju suhozida unutar Tematskog parka, u iznimnom slučaju drvenih ograda uklopljenih u cjelokupnu tradicijsku arhitekturu, kako bi se posjetiteljima omogućila veća preglednost. Također, na prostoru Tematskog parka za autohtone životinje mora prevladavati što više zelenih površina u kombinaciji s kamenjarom gdje bi se životinje slobodno kretale. Za postizanje te očekivane aktivnosti ali i rezultata potrebno je nasuti zemlju i posaditi travu uz zadržavanje svih postojećih stabala i po potrebi posaditi novo raslinje. Tako promišljeno uređenje budućeg Tematskog parka trebalo bi stvoriti ugodaj slobodnog prostora koji spretno skriva ograde i daje ugodaj prirodnosti i slobode. Naime, vizualna i zvučna atraktivnost, pored izloženih životinja uveliko doprinosi ugodaju i atraktivnosti za posjetitelje, a samim time povećava se stupanj samoodrživosti Tematskog parka. Težimo atraktivnom i samoodrživom Tematskom parku koji će se samofinancirati u najvećoj mogućoj mjeri. Stoga promišljanje i predradnje trebaju biti temeljite, kako bi nam se uloženo i vratilo.

Kao jednu od aktivnosti na uređenju budućeg Tematskog parka predlažemo edukacija i prijenos vještina i znanja za gradnju suhozida kao nematerijalne kulturne baštine RH, putem radionica koje će biti sastavni dio aplikacije za projekt „Socijalnog uključivanja“ Europskog socijalnog fonda. Kao mogući poligon za edukaciju zasigurno bi bili suhozidi i pojate razasute po Park šumi Marjan, dok bi fokus bio na prostoru samog ex ZOO vrta, koji bi se, uz sudjelovanje Odjela za zaštitu i obnovu graditeljskog nasljeđa splitskog Fakulteta građevinarstva i arhitekture, sustavno obnovio korištenjem autohtonih materijala, pritom dokumentirajući proces izgradnje, odnosno restauracije, kao temelja za neke buduće projekte obnove tradicijskih objekata ne samo na prostoru Park – šume, nego i u široj gradskoj okolini. U današnjem društvu, vještina građenja u suho zaboravljen je i predstavlja usko specijalističko znanje kojemu, unatoč entuzijazmu nekolicine, nedostaje više poklonika, ujedno i nastavljača ove tradicije. Jednostavnost, ali i potpuna funkcionalnost objekata tradicionalne graditeljske baštine, kao i ekološka komponenta, danas su jednako važni zahtjevi stavljeni pred moderno društvo i njegove arhitekte, jer održivo korištenje resursa kao što se to činilo generacijama prije nas, naravno, prilagođeno današnjim uvjetima, jedini je način opstanka današnjih i budućih generacija.

Dakle, s obzirom na memoriju važnost cjelokupnog prostora, smatramo neophodnim da se na tom prostoru zadrži određeni broj autohtonih pasmina domaćih životinja, kojima je Marjan prirodno podneblje, u nastambama izgrađenim tradicijskim načinom uz primjenu suhozidne tehnike gradnje.

Nadalje, sukladno smjernicama iz "Konzervatorskog elaborata obnove secesijskih zgrada u sklopu Zoološkog vrta na Marjanu" potrebno je recentne građevine utilitarnog karaktera koje se nalaze na jugozapadnom i zapadnom dijelu područja ZOO vrta, za koje je već utvrđeno ili će se utvrditi da estetski ne zadovoljavaju, ukloniti.

3.2. Obnova secesijskih zgrada sukladno predloženoj namjeni i Konzervatorskom elaboratu

U cilju očuvanja tradicije, predlažemo da tzv. mali restoran zadrži ugostiteljsku namjenu mliječnog restorana s domaćim bezalkoholnim pićima i slasticama te prehrambenim proizvodima i suvenirima proizvedenima kroz edukativne programe. Takav sadržaj činio bi jednu cjelinu s dječjim gradom i budućim tematskim parkom.

Velika zgrada Prirodoslovnog muzeja trebala bi i dalje zadržati edukativne i muzejsko-znanstvene sadržaje vezane uz prirodna obilježja područja Marjana, namijenjene svim uzrastima, a posebno mlađima. Kroz razne radionice i igru, razvijala bi se i jačala povezanost i ljubav prema prirodi, a ujedno stvarala i čvrsta veza s prošlošću grada i Marjana kao jedne od njegovih neprocjenjivih vrijednosti. Postojeći prostori zgrade moraju se prilagoditi i opremiti za dolaske učenika i ostalih zainteresiranih posjetitelja. Smatramo, dakle, potrebnim opremiti minimalno jednu učionicu kapaciteta 50 osoba, s mogućnošću audio i video prezentacija, više manjih prostora prilagođenih praktičnom radu na području tradicijskih zanimanja, te jedan adekvatan izložbeni prostor. U ovim prostorima održavala bi se predavanja, seminari, radionice, teorijska i praktična nastava, projekcije filmova i sl. Ovako osmišljen koncept korištenja omogućio bi učenicima i nastavnicima cijelodnevno boravljenje na Marjanu, organiziranje škole u prirodi čime bi se potaklo posjećivanje ne samo tematskog parka već i ostalih brojnih sadržaja Park šume Marjan. Radovi obnove secesijskih zgrada izvodili bi se sukladno "Konzervatorskom elaboratu obnove secesijskih zgrada u sklopu Zoološkog vrta na Marjanu", a predmetni dokument može se koristiti pri aplikaciji za Europski socijalni fond kao relevantan dokument koji objašnjava korištenje fonda kroz mjeru „dobro upravljanje“ i „socijalno uključivanje“ i sukladno tome objasniti sadržaj, aktivnosti i ishode našeg djelovanja kroz aktivnosti unutar Tematskog parka koji će biti na opće dobro i korist svih građana Splita.

4. Partnerstvo

4.1. Suradnje sa partnerima/udrugama u svrhu socijalnog uključivanja

S obzirom na memorijsku važnost splitskog ZOO vrta, u sam postupak preoblikovanja sadašnjeg ZOO vrta u budući tematski park trebala bi biti uključena šira zajednica s naglaskom na socijalni, odgojni i edukativni aspekt projekta. Predloženo rješenje osim navedenih omogućilo bi korištenje svih potencijala s ciljem zadovoljavanja ekološke, urbanističke, umjetničke, turističke i ekonomске, kao i zakonodavne komponente projekta.

Pojedine radeve uređenja, odnosno prilagođavanja prostora ZOO vrta budućoj namjeni Tematskog parka, ostvarilo bi se uz suradnju sa zainteresiranim udrugama civilnog društva, kao i uz sudjelovanje zainteresiranih pojedinaca, ovisno o vrsti radova. Takvim pristupom postigao bi se veći stupanj participacije i zainteresiranost šire zajednice za uređenje ovog prostora a ujedno bismo podigli razinu važnost cijelokupnog područja Park šume Marjan za grad Split i njegove građane.

Udruge koje predlažu ovaj koncept već su na području Park šume Marjan realizirale nekoliko pilot projekata koji bi se mogli odlično uklopiti u rad Tematskog parka, radionice izrade

suhozida, radionice ophođenja sa domaćim životinjama za polaznike osnovnih škola, radionice ophođenja sa domaćim životinjama za djecu i odrasle sa posebnim potrebama, likovne, foto i filmske radionice za djecu i mlade, edukativne trekking ture po Marjanu, organiziranje Zelenih izleta Ekosustav šuma i more itd.

Ne mislimo da bi to trebali biti jedini sadržaji u budućem Tematskom parku, smatramo da bi taj prostor trebao biti otvoren za sve programe gradskih udruga i institucija koji promiču u unapređuju ekologiju, kulturnu baštinu i umjetnost, također mislimo da bi realizacija svih programa trebala biti koordinirana i realizirana kroz gradske institucije u suradnji s civilnim sektorom, a nikako u privatnom angažmanu, kako bismo dugoročno osigurali primanu svrhu prostora kao javnog dobra građana Splita a ne kao potencijalnu točku za ekspanziju sirovog kapitala.

Smatramo stoga da je nužno provesti širu javnu raspravu o količini i vrsti programa koji bi se održavali u Tematskom parku, kako bismo imali kvalitetan sadržaj prilagođen željama građana Splita. Također bitno je prilagoditi programski sadržaj horizontalnim ciljevima i prioritetima aktualnih EU fondova.

5. Prometna povezanost

5. Prometno povezivanje prostora Tematskog parka dalmatinskih domaćih životinja s gradom

Prostor Park šume Marjan prvenstveno je pješačko područje u kojem je zabranjeno slobodno prometovanje vozila. Postojeća pješačka prometna infrastruktura je sasvim zadovoljavajuća te u tom smislu nije potrebno izvoditi nikakve dodatne zahvate u prostoru osim redovitog održavanja postojećih pješačkih pravaca. Jedan od glavnih prilaznih pješačkih pravaca je Šetalište Luke Botića koje je na samom početku već dugi niz godina neprimjereno zbog urušenog kamenog zida koji je potrebno žurno sanirati, tim više što je već izrađen projekt obnove porušenog zida. Također, potrebno je osigurati prijevoz starijih i osoba s poteškoćama u kretanju i to isključivo uvođenjem ekološkog javnog prijevoza, poput električnog vlakića ili autobusa. Jedan od najboljih primjera pametnog promišljanja javnog prijevoza unutar zaštićenih i osjetljivih područja jest Ljubljanski primjer službe „Kavalir“, gradski servis koji električnim automobilima besplatno prevozi umirovljenike na području gradske povijesne jezgre i Park šume Tivoli, dok turistima tu uslugu naplaćuje i time se samofinancira. Na sličan, ekološki prihvatljiv i organiziran način trebao bi biti riješen i prijevoz zaposlenika unutar Park šume Marjan. Izgradnja žičare nije prihvatljiva iz ekoloških i ekonomskih razloga.

Sve prije navedeno su ulazni podaci temeljem kojih bi Radna skupina izradila projektni zadatak preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja s adekvatnim edukativnim, znanstvenim, kulturnim sadržajima privlačnim za domaće i strane posjetitelje.

HODOGRAM AKTIVNOSTI

1. Osnivanje Radne skupine za izradu projektnog zadatka preoblikovanja postojećeg ZOO vrta u Tematski park i za pripremu dokumentacije za apliciranje na EU fondove
  2. Odabir vrsta autohtonih pasmina domaćih životinja koje će obitavati u budućem Tematskom parku
  3. Izrada projektnog zadatka preoblikovanja prostora ZOO vrta u "Tematski park dalmatinskih domaćih životinja"
  4. Raspisivanje natječaja za izradu idejnog rješenja Tematskog parka dalmatinskih domaćih životinja i za izradu projekta obnove secesijskih zgrada sukladno predloženoj namjeni
  5. Prijava projekta preoblikovanja prostora ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja na odgovarajuće EU fondove
-

Napomena:

Prijedlog preoblikovanja postojećeg prostora ZOO vrta u Tematski park dalmatinskih domaćih životinja utemeljen je na "Konzervatorskom elaboratu obnove secesijskih zgrada u sklopu Zoološkog vrta na Marjanu" i geodetskoj podlozi prostora ZOO vrta te s njima sačinjava jednu cjelinu.

U izradi prijedloga sudjelovale su udruge: Udruga 4 GRADA-DRAGODID, Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, Kulturno-umjetnička udruga Uzgon i Marjan Društvo za zaštitu i unapređenje Marjana.